

**150. OBLJETNICA DRUŽBE ŠKOLSKIH SESTARA
FRANJEVAKA KRISTA KRALJA**

***Hvalite Gospodina, zahvaljajte i služite njemu
u poniznosti***

**150th ANNIVERSARY OF THE COMMUNITY OF
FRANCISCAN SCHOOL SISTERS OF CHRIST THE KING**

***Praise my Lord, and give thanks and serve Him with
humility***

s. Vida Tomažič i s. Marija Petra Vučemilo (ur.), *Hvalite Gospodina, zahvaljajte i služite njemu u poniznosti* Zbornik radova međunarodnoga znanstvenoga simpozija u prigodi 150. obljetnice osnutka Družbe školskih sestara franjevaka Krista Kralja, Katolička izdavačka kuća i časopis Crkva u svijetu, Grottaferrata - Split 2021

Dana 6. rujna 2019. godine na Fakultetu filozofije i religijskih znanosti na Jordanovcu u Zagrebu održan je međunarodni znanstveni simpozij u prigodi 150. obljetnice osnutka Družbe školskih sestara franjevaka Krista Kralja. Kao pisani trag tog događaja pripremljen je zbornik radova (dalje Zbornik) u kojem su sabrana predavanja održana na simpoziju.

Riječ je o dvanaest tekstova od kojih je šest na hrvatskom jeziku, dva na slovenskom te po jedan na engleskom, španjolskom, francuskom i talijanskom jeziku. Sadržaji tekstova su crkveno-povijesne i duhovne tematike te pružaju svjedočanstvo o životu i djelovanju sestara ove Družbe koja se u svojih stotinu i pedeset godina postojanja od osnutka u Mariboru u Sloveniji raširila po bližim i daljim krajevima svijeta.

U ovom prikazu slijedit ćemo redoslijed radova u samom Zborniku.

Prvi rad napisan je na slovenskom jeziku i nosi naslov "Cerkvene razmere in redovništvo v Habsburški monarhiji v prvi polovici 19. stoletja" (Crkvene okolnosti i redovništvo u Habsburškoj Monarhiji u prvoj polovici 19. stoljeća). Autor dr. Aleš Maver s Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Mariboru govori o vremenu u kojem se rodila s. Margareta Puhar (1818. – 1901.), utemeljiteljica Družbe. Autor je predstavio političke i vjerske prilike u Sloveniji postjozefinističkoga doba, koje je obilježeno novim zamahom u oživljavanju redovničkih

zajednica koje su u vrijeme cara Josipa II. bile dokinute ili je prema njima u najmanju ruku postojao negativan stav.

Sljedeći je rad na hrvatskom jeziku, iz pera s. Lorete Lekaj, a naslov mu je "Franjevačke trećoredice i Školske sestre franjevke u Grazu, kao odgovor na potrebe Crkve i društva". Ovaj rad odlično se vezuje na prethodni. Nakon što se čitatelj upoznao s vjersko-političkim prilikama Slovenije, odnosno Štajerske prve polovice 19. stoljeća, sada se pažnja usredotočuje na egzistencijalne, duhovne i tjelesne potrebe ljudi tog prostora i vremena. Autorica pritom govori i o maloj "prapovijesti" družbe, koja je osnovana u Mariboru 1869. godine, ali su njezini korijeni u Grazu, gdje je s. Franciska Antonija Lampel 1843. utemeljila Družbu školskih sestara Trećega reda sv. Franje Asiškoga, te je mariborska Družba zapravo nastala osamostaljenjem od one u Grazu. Ostvarenje svoga evanđeoskoga života i poslanja Družba osnovana u Grazu vidjela je prvotno na području odgoja ženske mladeži, ali svojim širenjem sve je više nastojala odgovoriti cjelovitim potrebama društva svoga vremena.

Sestra Polonca Majcenovič u svom radu na slovenskom jeziku opisuje okolnosti nastanka Družbe u Mariboru. Naslov "Odpiranje novih obzorij – školske sestre v Mariboru" (Otvaranje novih obzora – Školske sestre u Mariboru) odlično odgovara sadržaju članka. Kao i svaki početak, tako je početak Družbe u Mariboru imao svoje neizvjesnosti i porođajne boli. Međutim, imao je i izvrsnu "primalju" u osobi lavantskoga, tj. mariborskoga biskupa Antona Martina Slomšeka i njegova nasljednika Jakoba Maksimilijana Stepišnika te njihovih suradnika koji su imali važnu ulogu u osnivanju Družbe. Dolazak Školskih sestara Trećega reda sv. Franje Asiškoga iz Graza u Maribor 1864. kako bi ondje osnovale svoju podružnicu urodio je 1869. utemeljenjem nove družbe, što je doista otvorilo nove obzore njezine budućnosti.

"Neki naglasci u razvoju Družbe školskih sestara franjevaka Krista Kralja do Drugoga svjetskoga rata" naslov je članka s. Željke Dramac. Autorica u svom radu predstavlja nekoliko bitnih prijelomnih točaka u razvoju Družbe čiju povijest u razdoblju navedenom u naslovu dijeli u dva dijela. Prekretnica se dogodila 1922., kada su Družbi u vrijeme pontifikata pape Pija XI. odobrene Konstitucije te je postala družbom papinskoga prava i doživjela procvat u svom djelovanju i širenju. Sestre u njihovu iskonskom poslanju nije omeo ni Drugi svjetski rat jer su one i u teškim vanjskim okolnostima na razne načine svjedočile ljepotu evanđelja, ali to je vrijeme ipak donijelo jednu novu prekretnicu u povijesti Družbe, kada je 1941. godine njezino sjedište iz Maribora preneseno u Rim, gdje se i danas nalazi njezina generalna uprava.

Stanje Družbe u vrijeme neposredno prije početka Drugoga svjetskoga rata te u ratu i poraću opisuje s. Natalija Palac u članku "Prijelomno vrijeme Družbe – vrijeme s. M. Terezije Hanželič, vrhovne predstojnice (1935. – 1956.)". Autorica dokumentirano i otvoreno govori o svim vanjskim i unutarnjim okolnostima koje su potresale Družbu. To je vrijeme kad se svijet podijelio na blokove s jedne i druge strane "željezne zavjese", a Družba se već podijelila na provincije, te je zbog njihovih specifičnosti čak došao u krizu i osjećaj pripadnosti istoj redovničkoj obitelji. No, s druge strane, Družba je upravo u teškim okolnostima pokazala takvu životnost da prema zaključku autorice izgleda "kao da nije stvorena za uobičajene okolnosti". To znači da su krize kroz koje Družba prolazi zapravo prilike u kojima može vjerodostojnije pronalaziti svoj identitet.

O temeljnom identitetu Družbe u Crkvi govori s. Ivanka Mihaljević u članku naslovljenom "Franjevački identitet Školskih sestara franjevaka Krista Kralja. Povratak na izvore". Ono što karakterizira franjevački identitet Družbe jest izvorište svih njezinih aktivnosti u vjeri i kontemplativnoj dimenziji evanđeoskoga života u zajednici. U tom smislu izjava utemeljiteljice Družbe s. Margarite Puhar "Sućut prema siromašnoj i napuštenoj djeci sili me na ovaj korak" nije samo izraz socijalne osjetljivosti koja nekad može biti površna, nego svjedočanstvo duboke uronjenosti u Krista. Ta uronjenost jamči kontinuitet identiteta Družbe u promjenjivim životnim okolnostima i novim izazovima, od kojih autorica posebno ističe problem površnosti života i individualizma.

"Sućutne prema ljudima u potrebi" naslov je članka s. Branke Perković. Autorica se u svom radu usredotočuje na četiri područja djelovanja sestara Družbe. To su: odgojno-obrazovna djelatnost, karitativno-socijalna djelatnost, zdravstvena djelatnost, inozemstvo i misije. Time nisu pokrivena sva područja na kojima su sestre djelovale u povijesti i djeluju i danas, ali se radi o onim djelatnostima u kojima su sestre posebno prepoznate kao one čija sućutnost prema ljudima u potrebi ne ostaje samo na razini emocionalnog iskustva nego se realizira u konkretnim djelima ljubavi prema bližnjemu. A sve to na temelju euharistijske duhovnosti koja se sastoji u euharistijskom načinu života kao "bivanju za drugoga" poput samoga Krista. Na kraju rada autorica donosi tablicu u kojoj su predstavljeni statistički podaci o broju sestara Družbe uključenih u djelatnosti na četiri spomenuta područja.

Sestra Patricia Kolenda u svom članku predstavlja djelovanje sestara u Sjedinjenima Američkim Državama. Rad je napisan na engleskom jeziku, a naslov mu je "The School Sisters of St. Francis of Christ the King and Catholic Parish Schools and Other Ministries in

the United States of America” (Školske sestre franjevke Krista Kralja i katoličke župne škole i druge službe u Sjedinjenim Američkim Državama). Prve sestre došle su u SAD 1909. godine, odgovorivši na poziv da uspostave školski kadar u Katoličkoj osnovnoj školi u Župi sv. Ivana Krstitelja u Kansas Cityju, koja se tada sastojala uglavnom od hrvatskih useljenika. O vrijednosti njihova rada govori podatak da su do 1931. godine sestre ove Družbe primljene u sedamnaest škola u SAD-u, od koji je devet služilo hrvatskim, a osam slovenskim iseljenicima. Stjecajem okolnosti neke su od tih škola poslije zatvorene, a smanjio se i broj sestara. No u svojih 110 godina prisutnosti u SAD-u sestre ove Družbe dale su svoj doprinos katoličkom školstvu koje je prepoznatljivo i cijenjeno u američkom odgojno-obrazovnom sustavu. Autorica spominje i tiho djelovanje sestara u poljoprivredi, skrbi za bolesne, domaćinskim poslovima i uključenosti u crkveni pastoral, ali je njihova prisutnost u odgoju i obrazovanju od dolaska u SAD najprepoznatljivija, što odgovara i samom nazivu Družbe.

Sestra M. Eva Arévalo Coronel napisala je rad na španjolskom jeziku naslovljen “Apostolado de las Hermanas Educacionistas Franciscanas de Cristo Rey en América del Sur” (Apostolat Školskih sestara franjevaka Krista Kralja u Južnoj Americi). Prve sestre došle su u Južnu Ameriku, točnije u Argentinu, 1931. godine, a četiri godine kasnije (1935.) osnovana je Provincija svetoga Josipa, koja je obuhvaćala zajednice u Argentini, Urugvaju i Paragvaju. Godine 1974. zajednice sestara u Paragvaju oformile su Provinciju Uznesenja BDM (Provincia Nuestra Señora de la Asunción), osamostalivši se od argentinske provincije. Glavna aktivnost sestara u Južnoj Americi od početka do danas jest na području odgoja i obrazovanja, bilo da se radi o formalnom obrazovanju unutar *školskog* sustava ili o mnogobrojnim edukativnim, pedagoškim i duhovnim programima namijenjenima osobama svih uzrasta i statusa, s posebnom brigom za siromašne i potrebite.

O prisutnosti i djelovanju sestara u Africi govori sestra Emilienne Nankafu u tekstu napisanom na francuskom jeziku “Joie et espoir de coeur de l’Afrique. Les Soeurs Scolastiques Franciscaines du Christ Roi en RD Congo” (Radosti i nade iz srca Afrike. Školske sestre franjevke Krista Kralja u Demokratskoj Republici Kongo). Prve dvije sestre došle su u Kongo 1974. godine iz splitske Provincije Presvetoga Srca Isusova, i smjestile su se u Župi Duha Svetoga, Cibanda Mulagi u Luhwinji, u kojoj su tada već dvije godine djelovali hrvatski franjevci. S vremenom su im se pridružile i druge hrvatske sestre, a rađala su se i nova domaća zvanja. Unatoč ratnim okolnostima i drugim nepravilnostima koje su spremno podnosile, sestre

su uvijek pružale i pružaju evanđeosko svjedočanstvo radosti i nade. S. Emilienne Nankafu u svom kratkom tekstu uspijeva autentično i dojmljivo predstaviti dobre plodove djelovanja sestara "u srcu Afrike" i kao domaća kći izraziti zahvalnost Bogu što je doveo sestre ove Družbe u njezinu zemlju.

O plodovima duhovnoga života sestara Družbe od njezina osnutka do danas piše s. Marija Petra Vučemilo. Članak "Tko ostaje u meni... donosi mnogo roda (Iv 15,5). Duhovni identitet Školskih sestara franjevaka Krista Kralja" utemeljen je na dokumentima Družbe koji se tiču molitvenoga i liturgijskoga života sestara. Autorica na temelju konstitucija, statuta, običajnika te raznih izvješća, poticaja i sličnih dokumenta uspijeva prikazati kako se profilirao duhovni identitet Družbe tijekom proteklih stotinu i pedeset godina. To, naravno, ne predstavlja sav duhovni život sestara, jer postoji mnogo molitve u skrovitosti čiji se dobri plodovi pokazuju u životu i djelovanju Družbe. Kao temu koja zavrjeđuje daljnje i pomnije istraživanje autorica ističe postojanje uzornih likova sestara čije je životno svjedočanstvo vrijedno predstavljanja novim generacijama.

Posljednji rad predstavljen u Zborniku napisala je s. Viviana Ballarin na talijanskom jeziku: "Sorelle di speranza profetica. Vivere con gioia il carisma e operare seminando la speranza del Regno" (Sestre proročke nade. Živjeti s radošću karizma i djelovati sijući nadu Kraljevstva). Autorica ovoga rada, svjesna potrebe vraćanja na izvore koju je redovništvu posebno osvijestila poslijekoncilnska obnova, okreće svoj pogled prema realnoj budućnosti i pita se ima li i danas Družba školskih sestara franjevaka Krista Kralja hrabrosti za transformaciju svojega siromaštva u uvijek novim životnim okolnostima. Pri tome u kontekstu aktualnih razmišljanja u Crkvi, posebno pape Franje, ona iščitava poruke povezane s biblijskim likovima poput ozdravljene žene koja je bolovala od krvarenje (Mk 5,24-35) i Abrahama, koji je vjerovao u Božje obećanje plodnosti u okolnostima koje su 'obećavale' nešto sasvim suprotno. Tako se ovim člankom Zbornik zaključuje otvorenim te ujedno poniznim i odlučnim pogledom prema budućnosti Družbe.

Nakon prikaza sadržaja Zbornika u kojem su sabrani radovi koji predstavljaju 150 godina povijesti Družbe *školskih sestara franjevaka Krista Kralja* možemo zaključiti sljedeće:

U Zborniku je uočljiva jasna i logična struktura u rasporedu radova koji se jedan na drugi tematski vezuju i sadržajno nadopunjuju. Pohvala za to svakako ide uredništvu.

Radovi su utemeljeni na dokumentima i živim svjedočanstvima te potkrijepljeni adekvatnom literaturom, što im daje znanstvenu relevantnost.

Budući da se radi o višjezičnom Zborniku *s međunarodnoga znanstvenoga skupa*, svi radovi imaju sažetak na engleskom jeziku. Međutim, smatramo da bi zbog povijesne i sadašnje realnosti Družbe bilo dobro kad bi svi radovi koji nisu napisani na hrvatskom i slovenskom imali sažetke i na tim jezicima.

Na kraju valja zapaziti da su osim autora prvoga članka dr. Aleša Maver sva druga tekstva napisale sestre redovnice, od kojih samo dvije pripadaju drugim družbama (s. Loreta Lakaj i s. Viviana Ballarin). Sve ostale autorice (njih devet) *članice* su Družbe školskih sestara franjevaka Krista Kralja. S jedne strane može se smatrati nedostatkom što nema više drugih autora koji bi promatrali Družbu iz druge, vanjske perspektive. Ali, s druge strane, treba reći da radovi samih autorica zbog toga nisu ništa manje objektivni. Štoviše, pripadnost Družbi i životna zainteresiranost za teme o kojima pišu daje im autentičnost koju puno teže može postići netko izvana.

U svakom slučaju, imamo u rukama knjigu u kojoj jedna redovnička zajednica pruža zainteresiranom čitateljstvu svjedočanstvo o stotinu i pedeset godina svoga postojanju u Crkvi i svijetu, gdje evanđeoskim služenjem nastoji odgovoriti potrebama ljudi na raznim područjima života. Ipak, posebna nam je radost što možemo preporučiti ovaj Zbornik ne samo kao informativno nego i kao odgojno i edukativno štivo, što i odgovara izvornom specifičnom poslanju Družbe školskih sestara franjevaka Krista Kralja.

Domagoj Runje